

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий педагогічний інститут імені
В. О. Сухомлинського

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

м. Миколаїв

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

(електронне наукове видання)

Миколаїв 2025

Редактор: **Віктор Мозговий** – доктор педагогічних наук, професор, в. о. заступника директора з навчально-наукової роботи Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Відповідальна

за випуск: **Ірина Корнієнко** – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Рецензенти:

Олександр Лавріненко – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Віталій Лелека – доктор педагогічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри фізичної культури та спорту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Електронне наукове видання

П24 Педагогічна спадщина Василя Сухомлинського в контексті професійної освіти: міждисциплінарний вимір: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Миколаїв, 16-17 жовтня 2025 р.: електрон. наук. видання. НУК імені адмірала Макарова, ПНПУ імені В. О. Сухомлинського; за ред. В. Л. Мозгового; відп. за вип. І. А. Корнієнко. Миколаїв: НУК імені адмірала Макарова, 2025. 386с.

Збірник містить тези учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічна спадщина Василя Сухомлинського в контексті професійної освіти: міждисциплінарний вимір» із широкого кола проблем педагогічної освіти та підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. Основну тематику доповідей зорієнтовано на питаннях використання та трансформації педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в межах сучасного освітнього процесу, розвитку та формування в майбутніх учителів педагогічних знань і відповідних професійних компетентностей, що в перспективі сприятимуть забезпеченню успішної реалізації ідей розбудови професійної освіти в Україні.

ЗМІСТ

Секція № 1 ІДЕЙНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ПЕДАГОГІКИ ДОБРОТВОРЧОСТІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИМІРАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	10
<i>Біда О. А., Кучай Т. П., Чичук А. П.</i>	
Педагогічна майстерність – інтегративна характеристика високої професійно-педагогічної підготовленості вчителя.....	10
<i>Бондаренко Г. А.</i>	
Ключові аспекти педагогічної системи «Школа радості» В. О. Сухомлинського.....	15
<i>Вдовенко В. В.</i>	
Проблема особистості вчителя у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського.....	18
<i>Гладишев В. В.</i>	
Матеріальні й моральні засади професійної діяльності вчителя (концепція Гуго Мюнстерберга).....	23
<i>Корнієнко І. А.</i>	
До проблематики сучасної педагогічної освіти.....	29
<i>Кремін Т. Д.</i>	
Сила і значення рідного слова в освітньому процесі під час російсько-української війни (за поглядами В. Сухомлинського).....	31
<i>Мардарова І. К., Листопад Н. Л.</i>	
Педагогіка серця і добра Василя Сухомлинського: інструментарій для формування моральних цінностей у майбутніх педагогів.....	36
<i>Мельничук І. О.</i>	
Формування мотивації учнів у процесі вивчення фізичної культури.....	42
<i>Мозговий В. Л.</i>	
Семантика концепту «щастя» в сучасній українській школі.....	44
<i>Листопад О. А., Гуданич Н. М.</i>	
Філософія доброторчості в цифрову добу: педагогіка добра і синергія гуманістичних цінностей у вихованні молоді.....	47
<i>Ситченко А. Л.</i>	
Розумове виховання учнів із погляду В. О. Сухомлинського.....	52
<i>Трифонов О. С.</i>	
“Моральна школа справжньої любові до людини” в розумінні Василя Сухомлинського.....	55
<i>Стрілець О. В., Генесірян М. В.</i>	
Концептуальні засади трудового виховання молодого покоління в педагогічній спадщині В. Сухомлинського.....	59
<i>Хаєцький О. П.</i>	
Миколаївські адресати В. О. Сухомлинського: уроки людяності.....	64
<i>Чернова М. В.</i>	
Тематичне навчання в процесі мовної освіти молодших школярів.....	67

Секція № 2 ГУМАНІСТИЧНА ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	71
<i>Баранюк І. Г.</i>	
Василь Сухомлинський про виховний потенціал письмового твору.....	71
<i>Бондар К. П., Якименко С. І.</i>	
Дитиноцентризм як основа гуманістичної парадигми початкової освіти.....	75
<i>Зарєчна І. І., Якименко С. І.</i>	
Формування медіаграмотності здобувачів початкової освіти крізь призму педагогічної спадщини В. Сухомлинського.....	81
<i>Курчатова А. В.</i>	
Гуманістичний підхід у формуванні особистості дитини в дошкільній освіті.....	84
<i>Мартін А. М.</i>	
Реалізація педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в системі дошкільної освіти.....	87
<i>Найдьонова І. О., Супрун М. О.</i>	
Міждисциплінарний підхід до розвитку соціально-комунікативних навичок дітей з РАС у лікувально-освітньому просторі.....	90
<i>Прибора Т. О.</i>	
Педагогічна концепція В. Сухомлинського у контексті розвитку дитини в «школі радості».....	96
<i>Степанова Т. М.</i>	
Роль функціональних особливостей художніх текстів у розвитку особистості дошкільника.....	100
<i>Стрельченко-Гур'єва У. В.</i>	
Музичне мистецтво як чинник формування особистості в дошкільній освіті в контексті гуманістичної парадигми.....	104
<i>Tavdgiridze L., Basiladze I., Bolkvadze M.</i>	
The humanistic approach in preschool education.....	108
<i>Turmanidze L., Sherozia N.</i>	
Humanistic education in the 21st century: how to address contemporary challenges through a child-centered approach.....	110
<i>Тарасенко М. М.</i>	
Культурна компетентність дітей дошкільного віку через народно-педагогічну спадщину В. О. Сухомлинського.....	112
<i>Тесленко С. О.</i>	
Казки Василя Сухомлинського як засіб формування еколого-природничої компетентності дитини старшого шкільного віку.....	115
<i>Тимченко А. А.</i>	
Формування громадянськості у майбутніх учителів початкових класів за спадщиною В. О. Сухомлинського.....	119

Тимченко А. А., Горбатюк І. С.

Розвиток логічного мислення учнів початкової школи – важливе завдання шкільного курсу математики.....	126
--	------------

Філімонова Т. В.

Формування цілісного сприйняття навколишнього світу у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».....	132
--	------------

Філімонова Т. В., Семешко О.О.

Громадянська освіта - ключова компетентність молодших школярів у Новій українській школі.....	137
--	------------

Цуканова Н. М.

Інноваційні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: спадщина В. О. Сухомлинського.....	141
--	------------

Секція № 3 СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА.....	145
--	------------

Андросова Н. М.

Виклики ринку праці до підготовки професіонала з початкової освіти.....	145
--	------------

Білявська Т. М.

Проблемне навчання в процесі мовної підготовки майбутніх учителів початкової школи.....	148
--	------------

Большуткин В. О., Степанова Т. М.

Ігрове іншомовне навчання засобами штучного інтелекту як каталізатор творчого розвитку.....	153
--	------------

Бреславська Г. Б., Якименко С. І.

Теоретико-методичні засади національно-патріотичного виховання студентської молоді у ЗВО крізь призму педагогічних ідей В. О. Сухомлинського.....	157
--	------------

Жданов В. В.

Становлення та розвиток історичної освіти на Миколаївщині в другій половині 1970-х – першій половині 1980-х років.....	162
---	------------

Заскалета С. Г., Буглай Н. М.

Особливості організації змішаного навчання у процесі підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.....	167
---	------------

Захарченко О. А.

GPT Onlinescorrector як цифровий інструмент коригування майбутніми вчителями словесниками деяких типів лексичних помилок.....	173
--	------------

Ізбаши Л. М.

Спадщина В. О. Сухомлинського як джерело професійного розвитку сучасного вчителя фізичної культури.....	177
--	------------

Криницька О. О., Михальченко Н. В.

Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу.....	181
--	------------

<i>Кузнецов Є. С.</i>	
Інноваційні інструменти цифрового розвитку майбутніх викладачів гуманістично орієнтованої профосвіти.....	186
<i>Лелека В. М.</i>	
Фізичне виховання як інструмент розвитку soft skills у студентів професійної освіти.....	196
<i>Лисенчук Г. А.</i>	
Штучний інтелект в освіті.....	199
<i>Михальченко І. В.</i>	
Професійна підготовка здобувачів закладу фахової передвищої освіти шляхом інтеграції цифрових технологій.....	202
<i>Михальченко Н. В.</i>	
Ментальність як важливий чинник підготовки майбутніх учителів початкових класів до розвитку рефлексії у молодших школярів.....	206
<i>Молчанова О. М., Михальченко Н. В.</i>	
Роль педагогічної спрямованості вчителя початкових класів у розвитку особистості учня.....	212
<i>Нефьодов Д. В.</i>	
Історія повсякденності як складова сучасної історичної освіти.....	216
<i>Пастушок О. Є., Михальченко Н. В.</i>	
Стресостійкість керівника закладу освіти в умовах сучасних викликів.....	222
<i>Радіонов Д. С.</i>	
Інноваційні технології в навчальному процесі на уроці математики.....	226
<i>Тищенко Р. К., Єфременко А. М.</i>	
Електронний моніторинг як чинник професійного зростання педагогів з фізичного виховання.....	230
<i>Фучило Д. С., Коренєва Ю. П.</i>	
Ознаки психологічного синдрому FOMO в осіб юнацького віку в умовах війни.....	234
<i>Цвях О. О.</i>	
Використання інноваційних технологій для проведення практичних занять з анатомії та фізіології для студентів.....	237
<i>Чухліб А. В., Михальченко Н. В.</i>	
Соціально-психологічні передумови аутоагресивної поведінки молоді.....	242
 Секція № 4 ЕСТЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦТВА У	
СТВОРЕННІ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО ОСВІТНЬОГО	
ПРОСТОРУ.....	245

<i>Аристова Л. С.</i>	
Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського як основа сучасних підходів до викладання музичного мистецтва.....	245
<i>Бедакова С. В.</i>	
Сучасні освітні трансформації у професійному формуванні вчителя музичного мистецтва.....	249
<i>Котелянець Н. В.</i>	
Інтеграція мистецтва та естетики для формування толерантності та культурного розмаїття в школі.....	253
<i>Кулікова С. В.</i>	
Музичне мистецтво в сучасному освітньому просторі: формування мультикультурної ідентичності.....	257
<i>Мартинюк А. К., Мартинюк Т. В.</i>	
Освітньо-виховний потенціал творчої діяльності Заслуженого академічного Закарпатського народного хору.....	261
<i>Радул О. С., Ткаченко О. М.</i>	
В. О. Сухомлинський про значення музичного мистецтва в естетичному вихованні.....	266
<i>Ревенко Н. В.</i>	
Педагогічна спадщина композиторів-романтиків в курсі вивчення дисципліни «Інструментально виконавство з методикою викладання».....	269
<i>Стріхар О. І.</i>	
Вивчення дисципліни «Сольний спів» для створення мультикультурного освітнього простору.....	273
<i>Щербак І. В.</i>	
Системний підхід до інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	277
<i>Ярошевська Л. В.</i>	
Музичне мистецтво як засіб формування національної свідомості та культурної толерантності студентської молоді.....	283

Секція № 5. ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 289

<i>Афанасьєва Г. Д., Шапочка К. А.</i>	
Соціальне середовище як чинник мовленнєвого розвитку дітей молодшого шкільного віку із ЗПР.....	289
<i>Бажмін В. Б.</i>	
Практико-орієнтоване середовище в процесі навчання педагогів у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.....	291
<i>Бескровна Н. І., Стельмах Н. В.</i>	
Формування мовленнєвої культури учнів з інтелектуальними порушеннями в контексті педагогічних ідей В. О. Сухомлинського.....	296

<i>Безсонова О. С., Кисличенко В. А.</i>	
Формування інтонаційної виразності мовлення молодших школярів із сенсорними порушеннями засобами музично-ритмічних вправ.....	302
<i>Білюк О. Г., Ісмагулова-Онуфрійчук Н. Р.</i>	
Особливості корекції мовлення у дітей старшого дошкільного віку в процесі активізації міжпівкульної взаємодії.....	308
<i>Вишневська О. А., Бажмін В. Б.</i>	
Вербалізація сенсорного досвіду як чинник соціальної адаптації дітей РАС.....	313
<i>Головачова С. О., Кисличенко В. А.</i>	
Психолого-педагогічні умови профілактики труднощів читання у дітей із тяжкими порушеннями мовлення.....	318
<i>Дегтярьова Л. І., Бажмін В. Б.</i>	
Сучасні технології застосування інформаційно-комунікативних технологій у логокорекції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.....	323
<i>Доцевич Т. І.</i>	
Розвиток сприйняття у дітей дошкільного віку з дитячим церебральним паралічем в 13 контексті психокорекційної роботи.....	327
<i>Коба Ю. А., Кисличенко В. А.</i>	
Перспективи застосування арт-терапевтичних методів у логопедичній практиці з дітьми із ЗПР.....	330
<i>Кривороженко А. О.</i>	
Формування навичок роботи з художнім текстом у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	335
<i>Левіцька В. Г., Стельмах Н. В.</i>	
Розвиток зв'язних мовленнєвих навичок у дітей із загальним недорозвиненим мовленням засобами ігротерапії.....	338
<i>Середа І. В., Семенів Ю. П.</i>	
Формування інклюзивної компетентності педагога через використання ІКТ у навчанні читанню дітей з інтелектуальними порушеннями.....	342
<i>Середа І. В., Потапчук Д. М.</i>	
Розвиток експресивного мовлення у дітей з розладами аутичного спектру: сучасні підходи і методи корекції.....	347
<i>Сирота О. Ю., Шапочка К. А.</i>	
Формування активного словника як чинник підготовки дітей із ЗНМ рівня до навчання у школі.....	352
<i>Супрун М. О., Петренко Ю. О.</i>	
Формування предметної лексики в умовах використання карток ресс у дошкільників з РАС.....	357
<i>Трегуб М. П., Кисличенко В. А.</i>	
Психолого-педагогічні умови профілактики труднощів читання у дітей із тяжкими порушеннями мовлення.....	363
<i>Шапочка К. А., Шапочка В. А.</i>	
Інклюзивна компетентність як ключова складова професійної підготовки педагога Нової української школи.....	369

Шапочка К. А., Боровець О. М.

Корекційно-розвивальна складова засобів народної педагогіки..... 374

Юрчик К. О., Білюк О. Г.

**Використання ігрових технологій для розвитку часово-просторових уявлень
у дітей старшого дошкільного віку із затримкою психічного розвитку..... 378**

висновків. Нестандартні завдання у процесі урочної діяльності з математики можна включати у будь-який з етапів будь-якого типу уроку. Нестандартні завдання залучають дітей із різним рівнем розвитку логічного мислення, що позитивно позначається на процесі навчання.

Література

- [1]. Гра по-новому, навчання по-іншому : метод. посіб. / упоряд. О. Рома. The LEGO Foundation. Київ, 2018. 44 с.
- [2]. Пелагейченко М. Л. Урок твоєї мрії: плануємо, мотивуємо, проводимо. Харків: Вид. група «Основа», 2020. 112 с.
- [3]. Роміцина Л. В. Діяльнісний підхід до навчання учнів математики: розвиток мислення, спрямованого на майбутнє. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 27. С.74–76.
- [4]. Скворцова С. О, Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: *навч.-метод. посіб.* Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 320 с.
- [5]. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. К. : Рад. школа, 1985. 189 с.

УДК 373.3.016:502/504

ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОГО СПРИЙНЯТТЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Філімонова Т. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О.Сухомлинського
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв, Україна,
tatiana.filimonova15@gmail.com*

У тезах розкривається проблема формування цілісного сприйняття навколишнього світу у молодшого школяра на уроках «Я досліджую світ». Зазначено, що формувати в учнів цілісний образ світу (цілісну картину світу, світогляд) можливо за умови правильного розуміння його суті. Процес формування цілісної картини світу - складний та багатоступіньовий процес. Нами зазначено, що картина світу індивіда залежить від цілого ряду об'єктивних та суб'єктивних факторів. Тому, для молодшого школяра важливим джерелом духовного життя є світ речей – їхня сутність, причинно-наслідкові зв'язки й залежності.

Ключові слова: *світогляд, картина світу, навколишній світ, цілісне сприйняття, молодший школяр, інтегрований курс «Я досліджую світ».*

Вступна частина. Для молодшого школяра важливим джерелом духовного життя є світ речей – їхня сутність, причинно-наслідкові зв'язки й залежності.

Одним із найважливіших завдань початкової школи є всебічний розвиток особистості учня. Це досягається шляхом надання йому цілісної, науково обґрунтованої системи знань про навколишній світ. Особливої ваги це питання набуває тому, що саме в початкових класах формуються основні цінності дитини та її вміння навчатися. Реалізація цього комплексного завдання відбувається через оновлення навчальних програм та впровадження нових предметів, які допомагають учням сформувати цілісне наукове бачення світу.

Мета роботи полягає у розкритті проблеми формування цілісного сприйняття навколишнього світу у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».

Основна частина. Успішно формувати в учнів цілісний образ світу (цілісну картину світу, світогляд) можливо за умови правильного розуміння його суті. Світогляд - це ще не всі погляди та уявлення людини про світ, а лише їхнє узагальнення, упорядкування та систематизація. Близькими за значенням до поняття «світогляд» є поняття: «загальна наукова картина

світу», «цілісна картина світу», «світовідчуття», «світосприйняття» та «світорозуміння». Різниця між поняттями «світогляд» і «картина світу» полягає в тому, що світогляд виступає як методологія побудови загальної наукової картини світу.

Формування цілісної картини світу у молодших школярів вимагає органічного поєднання знань про природу та суспільство, адже вони нерозривно пов'язані. Для ефективного навчання доцільно застосовувати спірально-концентричний підхід. Це означає, що знання учнів мають постійно розширюватися та поглиблюватися, а зв'язки між різними темами та предметами мають бути чітко встановлені, враховуючи пізнавальні можливості дітей цього віку.

Цілісна картина світу молодшого школяра - це динамічне відображення у свідомості дитини єдності духовного і матеріального буття, представлене як система знань, уявлень, емоцій, почуттів, цінностей, смислів про навколишній світ та місце людини в ньому, що формується на основі безпосереднього і опосередкованого сприйняття учнем дійсності у процесі пізнавальної діяльності [2, с. 67].

Формування цілісного світогляду учня полягає в тому, щоб він не лише розумів складні зв'язки та залежності в реальному світі, але й міг розглядати його багатогранно: через засвоєння наукових фактів, створення власних уявлень та встановлення гармонійних стосунків з оточенням.

До появи Нової української школи, завдання формування цілісного світогляду у молодших школярів вирішувалося переважно через окремі предмети, зміст яких часто перетинався. Це свідчило про потребу в інтегративному підході до навчально-методичного забезпечення початкової школи, зокрема в об'єднанні соціогуманітарної та природничої складових освіти. Необхідно було також посилити ціннісне спрямування навчального матеріалу та запровадити принципи світоглядної освіти в галузі природознавства.

Згідно із сучасними науковими дослідженнями, цілісність картини світу визначається єдністю уявлень [3, с. 25]: про сутність і закономірності розвитку буття; про взаємозв'язок і взаємодію об'єктивного і суб'єктивного буття; про взаємозумовленості неживої і живої природи та людини з її біологічними і соціальними проблемами. З погляду подібного змісту цілісна картина світу утворюється з єдності чотирьох складових: людина і космос, людина і природа, людина і людина, людина і щось (непізнане).

У Новій українській школі, враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати внутрішньопредметні й міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та перенесенню умінь у нові ситуації.

Формування цілісної картини світу молодшого школяра є важливим завданням початкової школи, оскільки її пріоритетом була і залишається практична спрямованість змісту навчання, інтеграція знань, що дає змогу врахувати особливості психології молодших школярів - цілісність сприймання і засвоєння навколишньої дійсності. Лише освіта, яка формує достовірну наукову картину світу, може допомогти підростаючим поколінням орієнтуватися, розуміти навколишню дійсність та кожному сприймати себе як особистість [1, с. 69].

У цілому інтегрований курс «Я досліджую світ» задовольняє пізнавальні потреби учнів, що зростають. Вони отримують можливість опанувати матеріал природничих і суспільно-гуманітарних наук, потрібний для цілісного і системного бачення світу в його найважливіших взаємозв'язках. Цей матеріал сприяє формуванню в учнів компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи у групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження. Важливою характеристикою інтегрованого курсу «Я

досліджую світ» є розуміння принципів системності, наступності та інтеграції знань, формування цілісної сучасної картини світу в умовах зміни наукових концепцій.

Формування цілісної картини світу в дітей молодшого шкільного віку пов'язано з розв'язанням низки завдань: розвитком у них пізнавально-дослідницької та продуктивної діяльності; формуванням у дітей стійких екологічних уявлень; всебічним розширенням у них кругозору [4, с. 23]. Показниками сформованості цілісної картини світу в молодших школярів можуть бути: стабільність, стійкість або непохитність висловлюваних думок; віра у сприйнятті і привласненні судження; упевненість і категоричність суджень; самостійне оцінювальне ставлення до об'єкта чи явища; емоційне обстоювання власної думки; відповідність висловлюваних суджень і вчинків, поведінки [1, с. 125].

Питання формування уявлень про зв'язки між складовими навколишнього світу в плані формування ідеї цілісності відображено, зокрема, в програмі курсу «Я досліджую світ», де зазначається, що реалізація фундаментальної ідеї цілісності світу «здійснюється через розкриття різноманітних зв'язків: між неживою природою і живою, у середині живої природи, між природою і людиною».

Висновки. Інтегрований курс «Я досліджую світ» надає учням необхідні знання для формування ключових екологічних понять. Серед них – розуміння «природного середовища», «середовища існування», взаємозв'язків між рослинами, тваринами та їхнім оточенням, а також концепції «природної рівноваги». Результативність роботи вчителя у цьому напрямку безпосередньо впливає на те, наскільки глибоко учні усвідомлять цілісність світу, розвинуть екологічне мислення, стануть гуманними, творчими особистостями та будуть цінувати життя як найвищу цінність.

Література

[1]. Воронцова Т., Пономаренко В., Хомич О., Гарбузюк І., Андрук Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую

світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу». навчально-методичний посібник. Київ, Україна, Вид-во «Алатон», 2019. 165 с.

[2]. Єпіхіна М. А. Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у новій українській школі в контексті педагогіки партнерства». *Науковий вісник ужгородського університету*. Випуск 1 (44). 2019. С. 67-70.

[3]. Іванчук М. Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання. Чернівці, Україна, Рута. 2004. 360 с.

[4]. Онопрієнко О. В., Скворцова С. О. Інтеграція у навчанні молодших школярів математики. *Початкова школа*. №9. 2017. С. 22—29.

УДК 373.3.017.4:37.014.3(477)

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА – КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Філімонова Т. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв, Україна
tatiana.filimonova15@gmail.com*

Семешко О. О.,

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв, Україна*

У статті розкривається проблема формування громадянської компетентності у молодшого школяра у Новій українській школі. Актуальність громадянської освіти зумовлена процесом становлення України

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ВИМІР**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
16-17 жовтня 2025 року

(електронне наукове видання)

*Навчально-науковий педагогічний інститут імені В. О. Сухомлинського
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

*Редактор:
Віктор Мозговий
Відповідальна за випуск:
Ірина Корнієнко*